

De vellykkede eksempler på anarkistiske frirum hører vi ikke om, vi hører kun om de som splittes af vold, hævder David Graeber og trækker frem Madagaskar hvor staten efter 1980'ernes finanskriser blev en tom formalitet. Her fra byen Ilakaka. FOTO: PIERRE-YVES BABELON, SHUTTERSTOCK.

er ikke bare en leg, men en måde at skabe andre livsformer på.

Vores nutidige samfund er også rigt på anarkistisk aktivitet og livsformer. Et utal af unge finder i dag sammen på tværs og starter ting op primært baseret på en gensidig ånd og et ønske om at skabe værdier sammen, der ikke primært er styret af profit og de voksnes væddeløb. Et stigende antal mennesker er villige til at gå ned i løn for til gengæld at vokse sammen gennem aktiv deltagelse. Det er gennem et uformelt engagement at mange unge føler at de kan være med til at skabe den sociale virkelighed, og det uanset om de laver små bogforlag, flytter sammen i billige boformer, bygger deres egne huse og deles om tingene. Næste skridt må så være at bekæmpe den sociale ordens indre modsætninger og transformere den anarkistiske indstilling til noget politisk holdbart.

MENINGEN MED DEMOKRATI

Enhver social orden er i krig med sig selv, hævder Graeber. I sit forsøg på at skabe social konsensus præges nutidens «demokratiske» valg af «iscenesatte konkurrencer», hvor medier og internet fragmenterer det offentlige rum i domæner domineret af patologier, uvidenhed og simplificering. Men de nye globaliseringsbevægelser er

ifølge Graeber i færd med at genopdage selve kernen i demokratiet: beslutningsprocessen. Igen med inspiration fra de egalitære samfund siger Graeber at det ikke drejer sig om at *omvende andre*, men om at give en gruppe mulighed for at beslutte sig for en fælles fremgangsmåde: «I stedet for at et forslag bliver stemt ned eller igennem, så bliver forslagene udarbejdet og omarbejdet, skrottet eller genopfundet, indtil man ender op med noget, alle kan leve med.» Pointen er, at i et samfund hvor man deltager aktivt og forstår hinanden handler det ikke om at overbevise hinanden. Stemmeafgivelse og konkurrencen om stemmer vil blive opfattet som en ydmygelse!

Man kan spørge om anarkismen højst finder fodfæste i små parallelsamfund.

Men denne noget idealiserede udgave af direkte demokrati bygger i mine øjne på en overfladisk forståelse af autoritet, som ensbetydende med herredømme og dominans. Og det forekommer mig at anar-

kismen i sin ensidige tro eller indstilling på den rene praksis (hvad det så end er) glemmer at menneskelig udvikling igen hele livet af er betinget og afhængig af autoriteter. Til tider får man det indtryk at det gode liv blot vokser ud af praksis som et stykke ren organisk natur uden at være afhængig af autoritet og dannelse. Anarkismen synes at glemme at der findes en meget lang historie omkring autoriteter som ikke er undertrykkende. Ordet *auctoritas*, af hvilket «autoritet» er afledt, betyder «beskytter», vogteren som tager sig af dem der ikke selv kan, eller som rådgiver de usikre. Hvad ville demokratiske processer være om vi ikke havde disse ansvarsfulde autoriteter på alle niveauer? Et problem med de sociale mediers tilsyneladende iboende demokratiske flade kan eksempelvis siges at være manglen på kvalitetsfilter. Her er det som om anarkismen i sin rendyrkelse af praksis og sin tiltro til at aktivere en organisk lokal spirrende dynamik, ender med at blive underlig abstrakt og forudsætningsløs. Selv vor tids urbane entreprenøranarkister må arbejde ud fra basale værdier og den autoritet der hører til lokal viden og dannelse hvis de ønsker at udgøre en forskel.

Hvad der ifølge Graeber fremfor noget forhindrer anarkismen i at vinde frem, er

middelklassen og de velstillede fastholdelse af egne privilegier. Endvidere vil anarkismens kamp mod arbejdet, dens afsløring af hvor mange jobs der reelt kan undværes, hvor mange privilegerede der lever af parasitagtige jobs (lige fra finansjob over forsikringsagenter til sikkerhedsindustri), gør den ikke overraskende til en samfundsfjende.

Mange taler i dag om institutioners og etablerede politiske organisationers krise, men man kunne også tale om en bevidsthedsmæssig krise. Det er måske her anarkismen har både sin styrke og sin skrøbelighed: Den ønsker, i alt fald hos Graeber, at fremelske en mennesketype hvor der er overensstemmelse mellem midler og mål, hvor man lever som man tænker. Et beundringsværdigt ideal, men også vanskeligt at udleve i praksis. I en verden hvor politik, økonomi og begær funderes og styres på et ekstremt manipuleret grundlag, kan man derfor spørge om anarkismen højst finder fodfæste i små parallelsamfund. Har vores moderne samfunds altædende politisk-økonomiske styringshysteri og vægt på den effektive forbruger, fjernet os for langt fra anarkismens tro på en politisk handling båret af gensidighed og aktiv deltagelse?

© norske LMD

David Graeber, *Brudstykker af en anarkistisk antropologi*, DVD press, København, 2016.

LE MONDE diplomatique

Postboks 33 Grefsen,
0409 Oslo, Norge
Telefon: + 47 47 465 880
www.lmd.no

Ansvarlig redaktør

Remi Nilsen [remi@lmd.no]

Redaksjonssekretær

Mira Refseth Langeland [mira@lmd.no]

Faste bidragsytere

Arnstein Bjørkly, Frida Skatvik,
Alexander Carnera, Morten Harper,
Steffen Moestrup, Sverre V. Sand,
Slavoj Žižek.

Faste oversettere

Gøril Eldøen, Lars T. Halvorsen,
Lasse H. Takle, Harald Roalkvam,
Kaja J. Rathe, Ingeborg A. Fossestøl.

Abonnement

Løpende årsabonnement på papir-
avisen [12 utgaver]:
Norge 590 NOK. Europa 630 NOK.
Verden 660 NOK.
Abonnement kan tegnes på telefon
+47 47 465 880, e-post til abo@lmd.no,
eller bestilles på www.lmd.no.

Annonser

Le Monde diplomatique når nærmere
100 000 lesere. Avisen selges som
abonnementsavis, samt i løssalg i
Norge og Danmark.
En større del av opplaget vedlegges nor-
ske Klassekampen. Norske LMD kommer
ut den første uka i hver måned.

For informasjon om annonser kontakt:

Anne Lena Gallefoss:
telefon: **930 07 444**
e-post: **annelena@lmd.no**

Utgiver

Le Monde diplomatique Norge AS.
Daglig leder: Remi Nilsen
Eies av Per Meland og Remi Nilsen

Trykkeri

Nr1Trykk, Lillestrøm, Norge.

Avisen mottar støttemidler av Norsk
kulturråd og Fritt Ord.

Månedssavisen **LE MONDE diplomatique**
har et globalt og radikalt engasjement.
Denne norske [nordiske] utgaven
inneholder artikler fra franske Le
Monde diplomatique og de andre
internasjonale utgavene, samt artikler
[merket «© norske LMD»] fra den
norske redaksjonen. Hovedspråket
er norsk. Bilder velges av den norske
redaksjonen.

LE MONDE diplomatique internasjonalt

75 internasjonale utgaver, hvorav 46 er
papiirutgaver. Totalopplag 2,4 millioner
eksemplarer. Utgis på 30 språk.

Frankrike

1, Avenue Stephen-Pichon, 75013
Paris
www.monde-diplomatique.fr
Grunnlegger: Hubert Beuve-Méry
Daglig leder og ansvarlig redaktør:
Serge Halimi
Sjefredaktør: Philippe Descamps

Norske Le Monde diplomatique arbeider
i tråd med Redaktørplakaten,
Tekstretklameplakaten og Vær Varsom-
plakatens regler for god presseskikk.
Den norske og tyske utgaven er
partnere i det europeiske nettverket
Eurozine. Se www.eurozine.com

Neste nummer
av **Le Monde
diplomatique**
kommer ut
5. januar